

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 109/2020-86

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Danica Birošová, s. r. o., Piaristická 46, Trenčín, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Danica Birošová, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 S 68/2007 a Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 46/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 46/2011 porušené boli.

2. Okresnému súdu Piešťany p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 46/2011 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 3 500 € (slovom tritisícpäťsto eur), ktoré j e mu Okresný súd Piešťany p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Piešťany j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 539,88 € (slovom päťstotridsaťdeväť eur a osemdesiatosem centov) na účet Advokátskej kancelárie JUDr. Danica Birošová, s. r. o., Piaristická 46, Trenčín, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 109/2020-48 z 1. apríla 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Danica Birošová, s. r. o., Piaristická 46, Trenčín, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Danica Birošová, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 S 68/2007 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“) a Okresného súdu Piešťany

(ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 46/2011 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že krajskému súdu bol 3. augusta 2007 doručený návrh sťažovateľa, v tom čase v [REDAKOVANÉ] (ďalej len „ústav“), na zaplatenie peňažného zadosťučinenia vo výške 10 290,11 € z titulu ujmy vzniknutej vykonávaním sankcie uloženej rozhodnutím ústavu č. 1389553/1-5-2007 z 12. júna 2007 a návrh na verejné ospravedlnenie a zaplatenie peňažného zadosťučinenia vo výške 828,84 € z titulu ujmy na práve na ochranu osobnosti vzniknutej rozhodnutím ústavu č. 1389553/1-5-2007 z 12. júna 2007. Krajský súd po vykonanom dokazovaní svojím uznesením č. k. 14 S 68/2007-123 z 28. februára 2011 návrh sťažovateľa ako žalobcu na zaplatenie peňažného zadosťučinenia vo výške 10 290,11 € z titulu ujmy vzniknutej vykonávaním sankcie uloženej rozhodnutím ústavu č. 138953/1-5-2007 z 12. júna 2007 a návrh sťažovateľa na verejné ospravedlnenie a zaplatenie peňažného zadosťučinenia vo výške 828,84 € z titulu ujmy na práve na ochranu osobnosti vzniknutej vydaním rozhodnutia ústavu č. 138953/1-5-2007 z 12. júna 2007 vylúčil na samostatné konanie a vec postúpil okresnému súdu, ktorému bola doručená 15. marca 2011. Napadnuté konanie okresného súdu trvá doteraz, pričom podľa sťažovateľa *„Za takmer 8 rokov od podania žaloby do prvého vytýčeného pojednávania súdu dňa 24.10.2019 sa neuskutočnilo žiadne pojednávanie súdu. Od podania žaloby po dobu 8 rokov súd nevykonal žiaden procesný úkon.“*. Sťažovateľ zastáva názor, že *„Okresný súd Piešťany je zodpovedný za celkovú neprimeranú dĺžku namietaného konania v trvaní deväť rokov od podania žalobného návrhu, počas ktorej nekoná efektívne a bez zbytočných prietahov takým spôsobom aby poskytol sťažovateľovi v namietanom konaní relevantnú ochranu jeho práv a oprávnených nárokov v zmysle návrhu vo veci samej, ako aj namietaných práv v zmysle ním podanej sťažnosti ústavnému súdu.“*. Taktiež poukázal na okolnosť, že *„Krajský súd v Trnave... uznesením - voči ktorému nebolo prípustné ani odvolanie ani sťažnosť rozhodol, že Krajský súd v Trnave bude riešiť len predmet žaloby a konania o náhradu škody vylúčil na samostatné konanie, ktoré sa v roku 2011 dostalo na vybavenie práve na Okresný súd Piešťany pod sp. zn. 5C/46/2011. Uvedená skutočnosť je významná práve preto, že ESLP už v minulosti rozhodol, že ak súdy riešia predmet veci v jednom konaní a náhradu škody inom*

konaní - posudzujú sa obe konania ako jeden celok čo sa týka celkovej dĺžky konania (Torri vs. Taliansko). V takom prípade má sťažovateľ za to, že prieťahy v konaní sa datujú od roku 2007 a teda konanie trvá už 12 rokov.“

3. Sťažovateľ v petite podanej ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ]... podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod. pod sp.zn.: 5C/46/2011 v súbehu s postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 14S/68/2007 bolo porušené.

2. [REDAKOVANÉ]... sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 10.000,- Eur (slovom desaťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Piešťany spolu s Krajským súdom v Trnave povinní vyplatiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne do dvoch (2) mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia...

3. Okresný súd Piešťany spolu s Krajským súdom v Trnave sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 415,51 Eur...“

II.

Vyjadrenia odporcov a replika sťažovateľa

4. Ústavný súd 23. apríla 2020 vyzval predsedu okresného súdu a predsedu krajského súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti.

4.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 164/20 zo 6. mája 2020 po prehlade vo veci vykonaných úkonov skonštatoval:

„Z vyššie uvedeného vyplýva, že zákonný sudca JUDr. Ľudmila Hricková po pridelení veci konala plynulo a bez prieťahov. Vo veci nariadila celkom 6 pojednávani, z toho prvé bolo odročené pre dočasnú PN zákonného sudcu. Ďalšie tri pojednávania boli odročené z dôvodov na strane žalobcu, konkrétne dve z dôvodu, že žalobcovi nebol ustanovený právny zástupca, a jedno na žiadosť právneho zástupcu žalobcu pre kolíziu pojednávani. Termín piateho pojednávania bol zrušený z dôvodu zabránenia šírenia vírusu COVID-19.

Zároveň si uvádzam, že vo veci je nariadený termín pojednávania na deň 19.08.2020.

Namietame výšku uplatneného primeraného finančného zadosťučinenia, ktorú považujeme vzhľadom na prehľad úkonov súdu za celkovo neprimeranú. Súd opätovne poukazuje na samotné konanie žalobcu a jeho postup smerom k súdu ako i k Centru právnej pomoci a ním ustanoveným právnym zástupcom. V prílohe zasielam vyjadrenie zákonného sudcu zo dňa 30.04.2020.“

4.2 Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 164/20 zo 6. mája 2020 po prehľade vo veci vykonaných úkonov uviedol:

«Na úvod považujem za dôvodné uviesť, že konanie vedené na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 14S 68/2007, predmetom ktorého bol súdny prieskum rozhodnutia správneho orgánu – ██████████

██████████ (ďalej aj ako len „žalovaný“) zn. 138953/1-5-2007 zo dňa 12.06.2007 bolo právoplatne skončené dňa 13. septembra 2012, kedy nadobudol právoplatnosť rozsudok č. k. 14S/68/2007-151 zo dňa 12. mája 2011 v spojení s opravným uznesením č. k. 14S/68/2007-169 zo dňa 1. júla 2011 a v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžo/36/2011 zo dňa 28. augusta 2012.

V podstate jediným argumentom, ktorým sťažovateľ dôvodí vo vzťahu ku konaniu vedenom pod sp. zn. 14S/68/2007 je, že Krajský súd v Trnave uznesením, voči ktorému nebolo prípustné ani odvolanie ani sťažnosť rozhodol, že bude riešiť len predmet žaloby a konania o náhradu škody vylúčil na samostatné konanie, ktoré sa v roku 2011 dostalo na vybavenie na Okresný súd Piešťany pod sp. zn. 5C/46/2011. V tejto súvislosti poukázal na to, že EŠLP už v minulosti rozhodol, že ak súdy riešia predmet veci v jednom konaní a náhradu škody v inom konaní, posudzujú sa obe konania ako jeden celok, čo sa týka celkovej dĺžky konania (Torri vs. Taliansko).

Z obsahu žaloby je preukázané, že sťažovateľ sa domáhal aj zaplata ujm, ktorá mu vznikla nezákonným rozhodnutím a postupom správneho orgánu, pričom konkretizoval, že ide o trovy konania, nemajetkovú ujmu a morálnu ujmu. Teda sa domáhal aj nárokov podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „zákon č. 514/2003 Z. z.“), pričom zákonným predpokladom na ich uplatnenie okrem iného je, že právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, bolo zrušené alebo zmenené pre

nezákonnosť príslušným orgánom, teda v danom prípade, správnym súdom. Z uvedeného preto vyplýva, že v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave sa rozhodovalo o právnom základe pre prípadnú náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z., pričom sťažovateľ v danom konaní úspešný nebol.

Vo vzťahu k samotnému priebehu správneho súdneho konania uvádzam, že dňa 3. augusta 2007 bola vecne a miestne príslušnému Krajskému súdu v Trnave doručená „Žiadosť“ (žaloba) [REDAKOVANÉ], ktorou sa domáhal zrušenia rozhodnutia správneho orgánu – [REDAKOVANÉ] (ďalej aj ako len „žalovaný“) zn. 138953/1-5-2007 zo dňa 12.06.2007 vrátane zrušenia prvostupňového správneho rozhodnutia zn. 138953/1-3-2007 zo dňa 11.05.2007 a vrátenia veci na ďalšie konanie. Súčasne sa domáhal náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 310 000 SKK s príslušenstvom a tiež nemajetkovej ujmy vo výške 25 000 SKK za porušenie práva na ochranu osobnosti a verejného ospravedlnenia prostredníctvom rozhlasového okruhu [REDAKOVANÉ] a to do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia.

Vychádzajúc z opísaného priebehu konania vedenom na tunajšom krajskom súde zastávam názor, že toto prebiehalo plynulo, pričom jeho dĺžka bola ovplyvnená výlučne problémom vo vzťahu k ustanoveniu advokáta žalobcovi (sťažovateľovi), keď v priebehu konania mu boli spolu ustanovení až 4 právni zástupcovia, pričom žalobca mal v dvoch prípadoch, konkrétne vo vzťahu k [REDAKOVANÉ] (voči ktorému podal aj sťažnosť na Slovenskú advokátsku komoru) a vo vzťahu k [REDAKOVANÉ] výhrady, ktoré písomne oznámil súdu. V tejto súvislosti si dovoľím zdôrazniť, že zastúpenie žalobcu advokátom v danom konaní bola jednou z procesných podmienok konania, ktorá musela byť splnená (§ 250a OSP).

S poukazom na uvedené mám za to, že v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 14S/68/2007 k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nedošlo.»

5. Ústavný súd zaslal právnej zástupkyňi sťažovateľa vyjadrenie okresného súdu sp. zn. Spr 164/20 zo 6. mája 2020 a vyjadrenie krajského súdu sp. zn. Spr 164/20 zo 6. mája 2020 na vedomie s možnosťou vyjadriť sa, čo právna zástupkyňa sťažovateľa aj využila a poskytla ústavnému súdu písomné vyjadrenie z 9. júla 2020. Vo vyjadrení

v podstatnom konštatovala, že „Máme za to, že v danom konkrétnom prípade nejde o takú zložitost' (právnú ani skutkovú), ktorá by odôvodňovala skutočnosť, že za osem rokov od podania žaloby súd vo veci právoplatne nerozhodol. Sťažovateľ zdôrazňuje, že Okresný súd Piešťany v období od podania žaloby (t.j. rok 2011) až do súčasnosti konal neefektívne a v určitých obdobiach vôbec nekonal a tak spôsobil to, že sťažovateľ bol počas dlhého obdobia a ku dňu podania Ústavnej sťažnosti v stave právnej neistoty. Súd koná neefektívne a pomaly, čo spôsobilo porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov a bol tak vystavený po dlhú dobu stavu právnej neistoty.

Okresný súd Piešťany po dlhú dobu a v danom prípade opakovane po dobu niekoľkých rokov vôbec nekonal a nevykonával úkony. V tomto prípade ide o vec jednoduchého právneho posúdenia, ktorú bolo nutné posúdiť a rozhodnúť v zmysle zákonných ustanovení ako aj v zmysle dostupnej judikatúry.

V konaní vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5C/46/2011 súd dlhodobo vôbec nekonal plynulo aj keď vec právne, ale ani fakticky zložitá nebola a nebola zložitá ani povaha prejednávanej veci t.j. nárok na náhradu z titulu nemajetkovej ujmy, nárok na náhradu škody a pod.

Sťažovateľ má za to, že zo všetkého uvedeného vyplýva, že Okresný súd Piešťany je zodpovedný za celkovú neprimeranú dĺžku namietaného konania v trvaní deväť rokov od podania žalobného návrhu, počas ktorej nekoná efektívne a bez zbytočných prieťahov takým spôsobom aby poskytol sťažovateľovi v namietanom konaní relevantnú ochranu jeho práv a oprávnených nárokov v zmysle návrhu vo veci samej, ako aj namietaných práv v zmysle ním podanej sťažnosti ústavnému súdu.“.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa § 122 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

12. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním vecí na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

13. Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Povinnosť súdu a sudcu konať vo veci bez prietáhov vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku

(ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“).

14.1 Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, v ktorý sa bude konať nové pojednávanie.

14.2 Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

15. Ústavný súd nie je súčasťou súdnej sústavy a neprislúcha mu právo dozoru nad rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Do rozhodovacej činnosti súdov je v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd oprávnený zasiahnuť iba vtedy, ak boli ich konaním alebo nadväzujúcim rozhodnutím porušené ústavou zaručené základné práva a slobody sťažovateľa.

16. Prieťahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplynúť, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezhom ústavného súdu.

17. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prieťahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prieťahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je

nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07]. Naostatok aj ESLP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESLP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESLP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESLP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez prietahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

18. Zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (II. ÚS 33/99).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

IV.1 Právna a faktická zložitosť vecí

19. Pokiaľ ide o zložitosť prípadu, môžeme hovoriť o skutkovej alebo právnej zložitosti. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje viacero strán (rozsudok vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [rozsudok ESLP vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok ESLP vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968).

19.1 Predmetom konania pred okresným súdom a krajským súdom je/bolo rozhodovanie o sťažovateľom uplatnených nárokoch na ochranu osobnosti podľa § 11

a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zrušenie rozhodnutia ústavu č. 1389553/1-5-2007 z 12. júna 2007 o uložení sankcie, čo v zásade spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov.

IV.2 Správanie účastníka konania

20. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných priet'ahov v súdnom konaní ústavný súd musí konštatovať, že viacerí krajským súdom ustanovení právni zástupcovia [REDACTED]

odmietli s'ťažovateľa zastupovať a po ich ustanovení žiadali krajský súd o oslobodenie od povinnosti s'ťažovateľa v konaní zastupovať vzhľadom na jeho osobu. Krajský súd aj vyzval s'ťažovateľa, aby si zvolil zástupcu na konanie pred krajským súdom z dôvodu povinnosti zastúpenia *ex lege*, avšak bezúspešne. Táto situácia trvala od 24. januára 2008, keď krajský súd vyzval s'ťažovateľa na oznámenie adresy obhajcu, ktorý ho zastupoval v trestnej veci, až do 21. októbra 2010, keď krajský súd uznesením č. k. 14 S 68/2007-113 z 21. októbra 2010 ustanovil úspešne s'ťažovateľovi právneho zástupcu Mgr. Ing. Dušana Grmana. Za túto bezprecedentnú situáciu nesie z hľadiska posudzovania plynulosti postupu krajského súdu v napadnutom konaní zodpovednosť s'ťažovateľ.

IV.3 Postup okresného súdu v napadnutom konaní

21. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup súdu v konaní.

22. Posúdením postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd konštatuje, že vec napadla okresnému súdu 15. marca 2011. Okresný súd v období od 1. apríla 2014 do 26. februára 2018 preveroval majetkové pomery sťažovateľa z dôvodu potreby rozhodnúť o jeho žiadosti o oslobodenie od súdneho poplatku a toto preverovanie bolo ukončené úradným záznamom vyššej súdnej úradníčky o tom, že z dôvodu uplynutia zákonnej lehoty podľa § 13 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov nie je už možné súdny poplatok vyrubiť. Tento postup okresného súdu hodnotí ústavný súd ako neefektívny (bod 18).

22.1 Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd v období od 15. marca 2011 do 1. apríla 2014 nevykonával vo veci žiadny úkon smerujúci ku skončeniu veci a v období od 1. apríla 2014 do 26. februára 2018 konal neefektívne. V dôsledku toho okresný súd postupoval napadnutom konaní prietahovo od 15. marca 2011 do 26. februára 2018, teda celkovo 6 rokov a 11 mesiacov.

22.2 Okresný súd v ďalšom nariadil 19. októbra 2018 termín pojednávania na 19. február 2019, ktoré sa napokon neuskutočnilo z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne a bolo odročené na neurčito. Teda okresnému súdu trvalo celkovo 8 mesiacov, kým pristúpil k nariadeniu pojednávania, a toto obdobie hodnotí ústavný súd ako prietahové v celom rozsahu. Následne okresný súd nariadil 21. februára 2019 termín pojednávania na 28. máj 2019, ktorý bol odročený z dôvodu žiadosti sťažovateľa, ktorému bol priznaný nárok na bezplatnú právnu pomoc, a pojednávanie nariadené 19. februára 2020 na 15. apríl 2020 bolo odročené z dôvodu žiadosti právneho zástupcu sťažovateľa.

22.3 Celkovo okresný súd v napadnutom konaní konal prietahovo 7 rokov a 7 mesiacov, v dôsledku čoho porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.4 Postup krajského súdu v napadnutom konaní

23. Vychádzajúc zo záverov vyjadrených v bode 20, ústavný súd konštatuje, že na postupe krajského súdu v napadnutom konaní sa podpísala neochota právnych

zástupcov zastupovať sťažovateľa v napadnutom konaní, a to z dôvodov týkajúcich sa jeho osoby. Teda v období od 24. januára 2008, keď krajský súd vyzval sťažovateľa na oznámenie advokáta, ktorý ho bude v konaní zastupovať, až do 21. októbra 2010, keď uznesením č. k. 14 S 68/2007-113 z 21. októbra 2010 úspešne ustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu, bol postup krajského súdu determinovaný splnením povinnosti vyplývajúcej z § 49 ods. 1 SSP. Krajský súd uznesením č. k. 14 S 68/2007-123 z 28. februára 2011 návrh sťažovateľa v časti vylúčil na samostatné konanie a o návrhu v časti týkajúcej sa jeho právomoci svojím rozsudkom sp. zn. 14 S 68/2007 z 12. mája 2011 rozhodol tak, že žalobu zamietol. Ústavný súd hodnotí postup krajského súdu v napadnutom konaní ako súladný so základným právom sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže na predĺžovaní priebehu konania v čase od 24. januára 2008 do 21. októbra 2010 nesie zodpovednosť sám sťažovateľ. Vzhľadom na to rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

V.

Záver

V.1 K bodu 1 výroku nálezu

24. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

24.1 Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod IV odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.2 K bodu 2 výroku nálezu

25. V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

25.1 Podľa § 133 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie môže a) prikázať, aby ten kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

25.2 Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie okresného súdu stále prebieha a nebolo v merite veci rozhodnuté, prikázal ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov.

V.3 K bodu 3 výroku nálezu

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26.1 Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

26.2 Sťažovateľ požiadal o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 10 000 € z dôvodu prietáhov okresného súdu a krajského súdu pri prejednaní veci v napadnutých konaniach. Ústavný súd v napadnutom konaní okresného súdu identifikoval obdobie nečinnosti v trvaní od 15. marca 2011 do 1. apríla 2014 a od 26. februára 2018 do 19. októbra 2018. Postup okresného súdu v období od 1. apríla 2014 do 26. februára

2018 hodnotí ako neefektívny, keďže nevedol k zisteniu majetkových pomerov sťažovateľa potrebných k určeniu výšky poplatkovej povinnosti a rozhodnutiu o jeho návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov. Celkovo tak doba prieťahov v konaní činí 7 rokov a 7 mesiacov. Vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020), priznal v popísanej situácii sťažovateľovi sumu 3 500 €, ktorú považoval vzhľadom na okolnosti prípadu za primeranú.

26.3 Pri posudzovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia tak ústavný súd vychádzal z judikatúry ESLP, v zmysle ktorej by výška priznaného finančného zadost'učinenia na vnútroštátnej úrovni mala byť v rozumnom pomere k sume, ktorú by v podobných prípadoch sťažovateľovi priznal ESLP (rozsudky ESLP vo veci Scordino a ďalší proti Taliansku z 27. 3. 2003, sťažnosť č. 36813/97 oddiel I, Horváthová proti Slovenskej republike zo 17. 5. 2005, sťažnosť č. 74456/01, Palgutová proti Slovenskej republike zo 17. 5. 2005, sťažnosť č. 9818/02, Švalík proti Slovenskej republike z 15. 2. 2005, sťažnosť č. 51545/99).

V.4 K bodu 4 výroku nálezu

27. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

27.1 Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019, a to z prevzatia a prípravy zastupovania a z písomného podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, a jeden úkon právnej pomoci vykonaný v roku 2020. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 1/6 z výpočtového základu zo sumy 980 €, čo činí za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 166,33 € a režijný paušál v sume 9,80 €, v celkovej súhrnnej

sume 352,26 €. Za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 je odmena advokáta 1/6 z výpočtového základu zo sumy 1 062 €, čo činí za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 177 € a režijný paušál v sume 10,62 €, v celkovej súhrnnej sume 187,62 €, spolu teda v sume 539,88 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

V.5 K bodu 5 výroku nálezu

28. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti požadoval zaplatenie finančného zadosťučinenia vo výške 10 000 €. Vzhľadom na to, že ústavný súd priznal sťažovateľovi sumu finančného zadosťučinenia vo výške 3 500 €, návrhu v ostávajúcej časti nevyhovel.

28.1 Sťažovateľ požadoval vyslovenie porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd v postupe krajského súdu v napadnutom konaní porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nezistil, a preto ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel.

28.2 Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti aj napriek právnomu zastúpeniu vlastným podaním namietol zaujatosť všetkých sudcov ústavného súdu.

28.2.1 Podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce. Ak z dôvodu vylúčenia sudcov ústavného súdu, dôvodu vznesenia námietky zaujatosti účastníkmi konania proti viacerým sudcom ústavného súdu, dôvodu vyhlásenia sudcu ústavného súdu o svojej zaujatosti vo veci alebo dôvodu oznámenia dôvodov vylúčenia podľa § 49 ods. 4 nie je možný postup podľa predchádzajúcej vety, rozhodne o veci samej senát ústavného súdu v pôvodnom zložení; na ďalšie vyhlásenia účastníka konania o odmietnutí sudcu ústavného súdu pre jeho zaujatosť, vyhlásenia sudcu ústavného súdu o svojej zaujatosti vo veci a oznámenia dôvodov vylúčenia podľa § 49 ods. 4 sa neprihliada.

28.2.2 Pri použití § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o veci samej senát ústavného súdu v pôvodnom zložení a námietke zaujatosti nevyhovel.

29. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu